

ȘCOALA NOASTRĂ

Revistă pedagogică culturală.

Redactor: N. NISTOR.

Vorbeau doi dascăli

Doi dascăli dela țară ședeau și vorbeau.

— M'am convins acum, că nu există o carieră mai îngreunată ca a noastră, spunea cel mai tânăr. Leafă de mizerie, popa și notarul ne privesc cu dispreț, sătenii ne dușmănescut pentrucă le luăm copiii dela lucru, iar superiorii ne incarcă mereu cu ordine și programe. In plus la inspecție mai fac și față acră.

-- Așa — ni-e meseria, răspundea cel mai in vârstă. Și nici nu este o „meserie“ cariera noastră. Este o misiune. Iar apostolatele sunt spinoase și cununate cu sărăcia.

— Dar atunci să ai cel puțin o mulțumire sufletească. Să ai vorbă bună. Să primești cel puțin răsplata morală a muncii, ce ai săvârșit-o. Dar nici de atâta n'avem parte. Elevii, după ce scapă de sub mâna noastră, ne privesc chiorăș. Iar pentru cei, cari ajung la situații mai înalte, rămânem cel mult subiect de haz și de amintiri vesele.

„Adevărat. Ingratitudinea este o predispoziție firească a omului. Este viciu universal, cum îl numesc cugetătorii. Omul din firea sa este nerecunoscător. Dacă ai înțeles acest fenomen psihologic, n'ai decăt să te resemnezi și să te impacii cu el.

— Da. Adevărul acesta, ajuns axiomă filozofică, tocmai noi, dascălii, suntem sortiți să-l verificăm in fiecare zi prin exemple din cele mai triste. N'am auzit încă vre'un coleg lăudându-se cu probelo de recunoștință ale foștilor săi școlari. In schimb probelo de uitare și de dispreț sunt la ordinea zilei, mai ales in lumea parventismului și a deșănțării morale de astăzi.

— Mu uita, că *recunoștința este o floare, care, crește numai in inimile nobile*. Dacă in inimile oamenilor de astăzi infloresc mai mult bălăriile, vina poate să fie chiar si a noastră, a dascălilor. Terenul de cultură al acestei floricele n'a fost însă totdea-

una atât de arid și de pustiu, ca în zilele noastre. Istoria culturii ne servește atâtea exemple, când dascălul bun — aici supliniez cuvântul bun — și-a primit răsplata, singura cinste la care se aștepta din partea elevului: *Un gest de recunoștință*

Să smulgem câteva exemple din trecut, cari îmi vin în minte la repezeală.

Împăratul *Marcu Aureliu*, cunoscut și ca filozof de o cugetare profundă, nu și-a uitat de dascălii săi *Fronto și Rusticus*, pe cari i-a încărcat de onoruri. Iar pe profesorul său *Iulius Proculus* l-a ridicat la rangul de Consul și l-a făcut om bogat. Ca semn al stimei, ce-i purta, de câte ori îl întâlnea pe stradă, împăratul se oprea și-l săruta pe frunte.

Regina *Luiza* al Prusiei a fost anunțată odată, că un bătrân sărăcăcios cere audiență. Când se văzu în fața dascălului, care o învățase abecedarul, pe când era copilă la Darmstadt și care venise să-și vadă pe fosta elevă, Regina îl reținu la masă împreună cu Regele și la plecare îi dăruî un ceas de aur cu inscripția: „Amintire recunoscătoare dela clova d-tale, Regina Luiza“. Sunt sigur, că bătrânul a ieșit de la palat cu ochii scăldați în lacrimi. Se poate o mai mare mângăiere pentru un învățător?

Alt exemplu. Renumitul dascăl *Palissy* din Reims, un om plin de învățătură, de pe buzele căruii curgeau ca mierea cuvintele frumoase și înțelepte, ajunsese la bătrânețe sărac, gata să moară de foame. Un fost elev al său îl vede pe stradele Parisului, nenorocit și sdrențos. Indurerat, a strâns atunci pe toți camarazii săi de școală și imediat au hotărât să-i facă din cotizații o pensie de 1000 de franci la lună.

Alt exemplu. Înainte cu o sută ani un anumit *Bernadotte* din căpitan la marină ajunsese ministru, apoi Principe de Coroană, și mai pe urmă rege al Svediei. Cum trecea odată călare pe stradă, un bătrân, neputincios voia să se arunce la picioarele lui. Plângea și în mâna-i trâmurândă ținea o medalie de argint. Regele privește mirat. Era medalia lui cea dintâi, pe care o purtase ca elev în școala militară. Recunoscând imediat pe învățătorul său se cobori de pe cal, îl îmbrățișă cu căldură și-l conduse la palat, unde rămase ca oaspe timp îndelungat. Apoi îi făcu o pensie și-i luă o casă într'un oraș francez, unde moșneagul și-a depănat firul vieții fără griji, cu gândul la elevul său recunoscător, până la moarte.

Avem și în istoria noastră astfel de exemple de recunoștință.

Să-ți amintesc numai unul din cele mai cunoscute. *Scarlat Rosetti*, elevul marelui dascăl Gheorghe Lazar, în drumul său spre Viena a trecut prin Avrig, satul unde este îngropat entusiastul apostol al neamului. Rosetti a înghenunchiat și cu lacrimi în ochi a murmurat o rugăciune, la mormântul dascălului său. Ajuns la Viena a comandat apoi și a trimis monumentul de marmoră, care acoperă și azi țărâna lui Gheorghe Lazar purtând cunoscuta inscripție :

Precum Cristos pe Lazar din morți a înviat, așa tu Româniea din somn ai deșteptat“.

— Aceste câteva exemple, cari în definitiv ar putea fi sporite la infinit, sunt o probă, că problema nu este tocmai așa cum ai pus-o tu. Epistolele acestea, în orice caz, pot servi dascălilor o mică consolare. Eu aș dori însă, ca să le servească mai mult ca *indemn*. Pentrucă să nu uităm un lucru. *Recunoștința este în prima linie chestiune de educație*. Ea nu crește în inima omului, așa de capul ei, cum crește buruionile pe maidan. Ca orice sentiment, el trebuie sădit și cultivat în sufletul elevilor. în *chip metodic, conștient și programatic*.

Aici este nevoie de stimulent.

Dascălii, cari au știut semăna virtuți și sentimente frumoase, dascălii, cari au înțeles, că școala nu este un simplu magazin, unde se confecționează anumite, cunoștințe, ci este *un atelier unde se formează suflete și caractere* — acei dascăli au avut parte și de recunoștința elevilor.

Aici zace secretul chestiunii. Știi foarte bine, că bagajul moral, cu care iese copilul din familie, astăzi este cât se poate de șubred. Ajuns în uzina școlii, băiatul este neglijat sub raportul educației, sau în cel mai bun caz este tratat *colectiv*, în masă. Individualitatea copilului, punctul cardinal din educație, este de obicei neglijată, tocmai din partea noastră. Rar învățătorul, care să se apropie și cunoască naturele elevului său. Inima și caracterul băiatului se dezvoltă aproape fără control și fără îndrumare. Ne ocupăm numai de sacul, pe care voim să-l umplem de cunoștințe. Câți învățători își iau osteneala să pătrundă tainele firei de copil, care diferă dela om la om? Câți învățători caută să ghicească talentele sau slăbăciunile copilului, să-i dezvolte aptitudinile și să combată germenii stricăciunii, pe care îi descoperă?

Neglijăți astfel și de părinți și de învățători, viciul îi pân-

dește la tot pasul și copii n'au altă armă de apărare, decât o morală șubredă. un simț de pudoare publică, sădit ocazional de către pedagogi, cari nici ei nu cred in ea.

Rezultatul educației colective și impersonale pe care o facem noi, mai bine zis rezultatul acestei *lipse de educație*, sunt tinerii cu sufletul bolnav și impur ai zilelor noastre, sunt generațiile cu caracterul stropșit. lipsiți de bun simț, fără spirit de măsură, de disciplină și de răspundere în fața conștiinții.

Știința este frumoasă, în orice caz, dar dacă ea nu slujește în nobilarea omului, rămâne o podoabă fără valoare. O minte luminată cu suflet urât, mai mult strică decât folosește. Privește noroiul din viața noastră publică. Prea avem mulți oameni *inteligenti* și prea puțini oameni *de omenie*. Aici e buba. Cinstea și omenia au ajuns azi monedă fără preț. Deaci fenomenul, care te îndispune, că binefacerea cu recunoștința nu se cunosc. Pentru că și recunoștința este chestiune de cinste și de bun simț. Floarea aceasta rară, pentru că să încolțească trebuie, cum spuneam, să fie sădită din bună vreme. Noi suntem grădinarii.

Cine nu face operă de educație, n'are dreptul să se aștepte la recunoștință. *Dela elevi atâta inimă poți aștepta, câtă le ai însuflat din inima ta*. Cel ce n'a depus suflet în prelegerile sale, a crescut suflete sterpe și pustii. Cel ce n'a plivit spinii și polomida din sufletul copiilor, zadarnic va aștepta un gest frumos, sau o răsplata de ordin moral.

În halul de anarhie sufletească pe care-l vedem în jurul nostru, să ne aducem aminte, că scopul suprem al școlii este: formarea caracterului. Nici odată n'a fost mai mare nevoie decât astăzi, ca noi dașcălii să fim *făuritori de caractere*.

Formarea caracterului, cultivarea sentimentelor frumoase începe din școala primară.

— Mia-i spus cuvinte înțelepte. Iar pildele tale sunt și ele consolatoare, deși sunt mai mult niște gesturi regale. Totuși pare că s'a făcut lumină în mintea mea. Am să-mi fac de acum datoria fără să mă mai gândesc la răsplată. Viie sau nu recunoștința, puțin îmi pasă.

Vorba poetului:

*Sfântă muncă e aceea
Ce răsplata'n ea și găsește. . .*

Gh. Tulbure.
inspector școlar.

Conferințele Revizorilor școlari din circumscripția II. Oradea

— Note și impresii —

Am pomenit în câteva rânduri în coloanele acestei reviste, de întrunirile periodice ale organelor de control din circumscripția noastră — ținute cu rândul în capitalele de județ — și-am arătat în câteva cuvinte, că dela sfaturile acestea dăscălești, școala așteaptă soluțiuni practice pentru îndreptarea și însănătoșarea diferitelor scăderi și lacune ale învățământului nostru public, eșit din marele războiu cu răni adânci, cari trebuiesc cunoscute și îndreptate, nu prin metoda sacrosanctă a ordinelor birocratice, ci prin anchete sincere făcute la fața locului pentru a te familiariza cu atmosfera și cu întreg mediul în care sunt puse să funcționeze aceste instituțiuni culturale a căror defecte organice sau întâmplătoare suntem chemați a le delătura.

La conferința dela Sighet s'au discutat următoarele probleme :

1. *Cum putem noi ca organe de control promova renașterea limbii, costumului național, jocurilor și obiceiurilor.*

Chestiunea aceasta de-o importanță capitală mai ales pentru regiunea noastră a fost debătută cu mult interes de către membri conferinței, S'a accentuat necesitatea, ca profesorii dela școlile normale să cunoască limba literară, asemenea și organele de control. Pentru cei cari n'o cunosc să se organizeze cursuri speciale de vară.

Elevilor normaliști să li-se impună costumul național, pentru ca eșind învățători, să-l poarte la diferite ocaziuni și să-l propage și între țărani.

Organele de control cu ocaziunea inspecțiunilor să dea o deosebită importanță limbii. Să corecteze greșelile de accentuare și să lupte pentru stărpirea barbarismelor.

Să se organizeze serbări școlare cu elevii, întovărășite de reprezentării teatrale, coruri, declamări, jocuri, etc.

Să se înființeze biblioteci populare pentru tineri și adulți cu cărți potrivite mentalității lor.

Să se dea premii de încurajare pentru învățătoarele, cari introduc costumul național în școală.

Să se organizeze expoziții de cusături naționale și să se premieze cele mai reușite exemplare.

*
.

2. *Cum s'ar putea împăca legea obligativității cu îndărătni-*

cia țaranului, pentru a feri pe învățători de conflicte cu satul.

Pentru îndreptarea frecvenței neregulate s'a propus o serie întreagă de mijloace dintre cari amintim următoarele:

Învățătorul să convingă poporul de binefacerile cărții. La cercurile culturale să se explice legea învățământului, arătându-se sancțiunile ce se vor lua față de cei nepăsători.

Ajutorarea copiilor săraci cu cărți și cu haine.

Ținerea regulată a cursurilor și-o purtare exemplară din partea învățătorului în relațiunile lui sociale.

Incasarea la timp a amenzilor școlare.

3. Construcțiile școlare din județul Sălaj.

Asupra acestei chestiuni a apărut o lucrare mai lungă sub titlul: „Activitatea comitetului central de construcții școlare din jud. Sălaj în 1924—25” de scriitorul acestor rânduri așa că e de prisos să mai revenim asupra ei. Lucrarea s'a trimis pe la toate oficiile publice.

4. *Inzestrarea școalelor cu material didactic.* Lucrarea aceasta am publicat-o în numărul trecut al revistei noastre. Poate nu-i fără importantă să amintim că din discuțiunile urmate a rezultat că și învățătorii pot să-și confecționeze multe rechizite de învățământ, poate nu așa de artistic lucrate, dar potrivite pentru a lega în sufletul elevilor cunoștința practică cu cea teoretică: o mașină de calcul, un metru, niște corpuri geometrice apoi colecțiuni pentru intuiție etc.

Chiar din școala normală ar putea veni fiecare normalist cu colecția gata având chiar și un mic început de muzeu școlar compus din colecții de minerale, plante presate, fluturi etc.

*
**

Se vede deci lămurit, că la aceste întruniri se discută temeinic diferite probleme de învățământ, că se caută soluțiile cele mai potrivite pentru deslegarea lor.

Notele sumare pe cari le-am prezentat aici pot servi ca material de gândit pentru membrii corpului didactic, cari pot să-l amplifice cu experiența lor personală, și încingându-se o discuție în jurul acestor probleme să iasă la iveală adevăruri noi, cari să străbată învățământul nostru ca un fel de sevă sănătoasă, capabilă să ardă răul din rădăcină.

Coloanele revistei noastre le ținem deschise pentru toți, cei cari doresc să și spună cuvântul și au puțința să privească cu pricepere în miezul acestor chestiuni.

Nicolae Nistor.

Imbunătățirea frecvenței școlare.

Dela unire încoace, cel mai serios pas către reorganizarea și așezarea învățământului primar pe noi temelii, s'a făcut prin noua „*Lege pentru învățământul primar și normal primar al statului*“, (promulgată prin înaltul decret regal No. 2571 din 24 Iulie 1925 și publicată în Monitorul Oficial No. 101 din 26 Iulie 1924).

Din totalitatea chestiunilor, pe cari le reglementează aceasta lege, pe noi nepreocupă de asta dată numai *executarea obligativității învățământului*, în modul cel mai executiv, folosindu-ne de cele mai raționale și pașnice mijloace atât în interesul școlii, cât și a corpului didactic dela școlile primare.

Sub *obligativitatea învățământului* sunt a se înțelege: pregătirea recensământului, înscrierea copiilor în școală, frecventarea școlii și aplicarea obligativității învățământului cu stabilirea sancțiunilor pentru aceia, cari nu execută dispozițiile legii.

Legea învățământului primar, ca ori-care altă lege, urmărește cele mai bune intențiuni, dar totul depinde dela modul cum se execută. Nu este deajuns numai atât, ca să avem legi bune, ci acelea trebuie bine executate. Și cea mai rea lege poate fi folositoare dacă se execută bine, și invers, cea mai bună lege poate deveni stricăcioasă dacă nu se execută rațional. La noi în special și mai ales când este vorba de școală, trebuie să se mai aibă în vedere și alte împrejurări precum: pregătirea terenului, obicinuința, nepriceperea, starea culturală și economică etc., cari toate exercită o influență covârșitoare. Ca dovadă servească faptul, că deși suntem în al doilea an dela punerea în aplicare a legii inv. primar, nu se vede nici o îmbunătățire în frecvență, înscrierea copiilor la școala etc. Suntem tot unde am fost. Țăranul nostru a rămas aproape tot așa de apatic, față de școală, ca și în trecut. Vedem însă lucruri triste, cari provin tocmai din executarea legii. Ura, dușmănia și răzbunarea țăranilor față de membrii corpului didactic și față de toți aceia, cari conlucră la aplicarea legii prin arătarea, ori încasarea absențiilor nemotivate. Cunoaștem chiar și crime; Asasinarea unci învățătoare; aprindere grănaru-

lui și nutrețului pentru vite a unui membru a primăriei, care a încasat pedepsele; bătăi, acuze neîntemeiate etc. Amenzile școlare sunt o groază pentru toată lumea. Judecătorile rămân pasive față de organele neglijente în executarea amenzilor. Dintre cazurile în câte le-am cerut intervenția, n'avem cunoștință să se fi pronunțat nici într'unul.

Starea aceasta nu se poate tolera și mai departe. Răul îl vedem și trebuie să-l curmăm. Dar ca să-l putem curma, trebuie să cunoaștem cu precizie cauzele și împrejurările, cari îl produc, ca să putem aplica cele mai potrivite mijloace de îndreptare. Altfel este compromisă legea și prin ea întreg învățământul, iar corpul didactic este pus în imposibilitate.

După părerea mea, bazată pe experiențele din trecut și prezent, cauzele răului sunt următoarele;

1. Deși dela războiul mondial încoace o parte considerabilă dintre săteni, cari au făcut războiul și au experiat cât este de rău fără cunoștință de carte, ori cât este de folositoare, sunt cu mult mai dornici de școală decât dinainte; majoritatea sătenilor rămași acasă, în rugina lor nu înțeleg nici astăzi rostul și foloasele școlii, nu se știu însufleși pentru ea și așa nu află lucru folositor trimiterea copiilor la școală. Mulți o consideră ca pe un rău necesar, și o pedecă, care le sustrage copii dela ocupațiile zilnice.

În acestea cazuri vina o poartă ignoranța țăranului lipsit de lumina învățaturii. Se pot vedea însă și cazuri izvorite din reavoință și renitență, dar ce e drept mai rar.

2. Situația economică și cultură are un rol important din frecvența regulată.

Țăranii din comunele mai bine situate materialicește fiind mai luminați în stare materială mai bună, își trimit mai regulat copii la școală. Pe când pe cei din comunele sărace, — și noi avem multe de acestea, — tocmai sărăcia îi împedecă dela frecvență mai regulată. Mulți dintre acești țărani sunt siliți să se folosească de copii la ocupațiile lor, îi dau servitori ori nu-i pot nutri și îmbrăca nici în așa măsură, ca să-i poată trimite la școală.

3. Primăriile celor mai multe comune nu execută la timp amenzile școlare, ci cu o întârziere de 1—10 luni, când se aglomerează amenzi de sute și chiar de mii de lei pe capul câte unui țăran și zeci de mii pe capul tuturor. Atunci se încep nemulțumirile și agitările, urmate de ură și răsbunări contra școlii și

a învățământului, cu urmări neprecalculabile, dar în orice caz grave.

Dacă fiecare primărie ar executa la timp prima și a doua pedeapsă sunt sigur, că celelalte ar fi superflue, întru cât de frica acestor una-două pedepse plătite, absențiile s'ar reduce.

Aci poartă vina și învățătorii. Unii neglijează înaintarea listelor de amenzi, alții nu solicitază deajuns și la timp încasarea lor, iar alți le fabrică cu nemiluita. Sunt și de aceia, cari folosesc amenzile, ca mijloc de răzbunare. Tot atâtea extremități cari numai bine nu pot aduce școlai și învățătorului.

4. Învățământul în trecut și în mare parte chiar și azi nu este destul de practic, prin faptul, că nu are în vedere necesitățile acelor pentru cari se face. Fii sătenilor sunt îndopați în școală cu teorii abstracte, definiții și forme goale și scurte fără nici un rost în viață, cari în loc să desvolte intelectul, judecata și să îndrepteze modul de gândire în direcțiune nouă și sănătoasă, tâmpește și omoară sufletul. În schimb se neglijează atâtea cunoștințe folositoare și practice pentru viață, cari ar putea întoarce atențiunea și interesul țaranului către școală.

Între astfel de împrejurări nu este mirare dacă țaranul nu vede senzul practic al școlai și folos pe urma ei.

Este adevărat, ca noua programă analită dă mai mare atențiune principiului practic, dar rezultatele reale se vor vedea și resimți numai în viitorul îndepărtat, dar și atunci numai în acel caz, dacă școlai va munci consecvent și conștient în aceasta direcțiune.

5. Avem atâtea școlai în cari nu se realizează nici un spor, ori un spor foarte problematic, parte din neglijența învățătorului parte din lipsa de pregătirea și priceperea cuvenită. Prea adese ori putem experia, că învățătorul nu ține regulat cursuri. Sub diferite pretexte se ocupă cu alte afaceri, se plimbă ori își vede de treburile sale particulare, neglijând cu totul școlai și învățământul. Mulți inv. cu de toate se ocupă numai cu școlai nu. Copii pierd vremea dejaba în școală ore și zile de arândul. Toate acestea se petrec sub ochii veghetori a sătenilor, cari le văd și trag consecințe în detrimentul frecvenței școlare. Decât să piardă vremea la școlai, mai bine îi pun acasă la lucru. Și drept are!

6. Munca învățătorilor și cu deosebire a celor dela școlai nedivizate, fiind numai singuri, s'a urcat în mod foarte simțitor. Ei trebuie să conducă 7 clase, curs de adulți, ateliere, co-

ruri, să aranjeze șezători culturale, să ia parte activă la cercurile culturale, să pregătească corespondența școlai, a comitetului școlar, bugetul școlai etc. etc.

Puterile unui singur om, îmi pare, a fi puse la prea grea încercare și mă tem, că cerându-i-se prea mult nu va putea face nimic temeinic, dacă nu i-se va ușora situația, ca să nu sufere școala și învățământul.

7 Mulți dintre membrii corpului didactic cred, că dacă intră în școală, fac lecțiuni și înaintează la timp listele de amenda, rolul lor s'a terminat și nu mai au nimic de făcut pentru îndreptarea frecvenței școlare. Unii nu se ocupă, iar alții nu știu să atragă copiii la școală, și pe părinți să-i convingă despre folosul însemnătatea școlai și să-i facă pe toți să o îndrăgească, ca pe cel mai mare binefăcător. — Așteaptă cu toate să le îndrepteze litera legii, ori să le primească de-a-gata dela autoritățile școlare superioare. Lipsă spiritului de inițiativă pe linia întreagă este prea evidentă.

8. O seamă dintre învățători trăcesc în relații dușmănoase cu sătenii. Se pot auzi jalbe, că unii se lasă răpiți de patima răzbnării asupra elevilor, se ceartă pentru toate nimicurile cusătonii, trăcesc în relații rele ori nu știu trata cu ei. Aceste împrejurări pe mulți părinți îi indemnă, ca să nu-și trimită copiii la școală.

9. Sunt și cazuri când ținuta ori purtarea necorectă a unor învățători are o repercursiune dăunătoare asupra frecvenței școlare.

10. Practica bazată pe lege (Art. 62), ca adecă anul școlar să se încheie în 10 Iulie, alimentează în cea mai mare măsură frecvența rea. Până către sfârșitul lui Maiu frecvența este destul de bună, în restul anului este foarte slabă, deoarece atunci se începe în modul cel mai intens lucrările economice, și părinții au cea mai mare nevoie de ajutorul copiilor. În timpul acesta nici în orașe și comunele mai mari nu se poate asigura o frecvență cel puțin mulțumitoare și nici amenzile nu mai ajută nimic, fiindcă folosul, ce aduc copii în economie este mai mare decât amenzile. Învățătorii și câțiva elevi, cari frecventează cursurile să țin legați atâta timp de școală fără nici un folos.

Aici ar trebui, ca legea și să fie cu mai multă considerare la interesele economice a sătenilor, lucru care se putea fără a se primejdui interesele învățământului. Cu mult mai compromisă

i-mipar aceste interese prin dispoziția amintită, care nu se poate executa în sensul legii.

* * *

Acum după ce am arătat cauzele frecvenței nemulțumitoare de azi, să căutăm mijloacele potrivite de îndreptare pentru combaterea îndărătniciei țăranului și scutirea învățătorului de conflict cu ei. În scopul acesta recomand următoarele mijloace :

1. Învățătorul se va nuzui să convingă poporul la toate ocaziunile potrivite cum sint : conferințele și șezătorile populare, convenirile particulare acasă- pe stradă etc, despre foloasele învățaturii și importanța școlii. singurul loc unde se poate câștiga învățătura. Aceasta este partea teoretică, rămânând să aducă și argumente practice folosindu-se de următoarele mijloace :

a) conferințe și șezători populare cu pieze teatrale, cântări, declamări etc.

b) coruri bisericești și profane ;

c) înființarea de societăți culturale și tovarășii economice etc.

Ca glasul învățătorului să fie ascultat, va trebui să aibă stima, iubirea și încrederea poporului. Aceștea și-le va putea câștiga numai după ce timp îndelungat a dat dovezi despre :

a) purtarea și ținuta corectă și ireproșabilă ;

b) punctualitate, hărnicie și progres în școală.

c) cultivarea raporturilor bune, prin o tratare corectă și înțeleaptă cu părinții în contactul social și cu elevii în școală ;

d) ajutor desinteresat cu vorbă și faptă în multele necazuri a sătenilor :

e) să va feri să nu abuzeze de situațiile grele, și neștiința țăranului.

Când învățătorul le-a indeplint toate acestea, poate fi sigur, că autoritatea s'a este asigurată, și sătenii i-i vor da ascultarea și-l vor urma.

2. Va căuta cele mai bune ocaziuni pentru a vorbi sătenilor despre însemnătatea și necesitatea legilor, va explica cu repețite ocaziuni legea învățământului primar, atragându-le atențiunea la datorința părinților de a-și înscrie și trimite copii la școală, ca să nu fie amendați. Le va arăta mărimea amenzilor și despre întrebuințarea acestor bani pentru necesitățile familiei.

3. Îmbunătățirea stării materiale este terenul pe care poate ajuta mai puțin învățătorul, dar va încerca se facă ceva și aici. Va indica după puțință căi le și mijloacele nouă de câștig, căuta

modalitatea pentru ajutorarea copiilor săraci cu îmbrăcăminte, cărți ș. a. Atelierole asemenea le va pune în serviciul acestui scop ca să se vadă foloasele reale pe urma lor.

4. La aplicarea amenzilor va fi cu cea mai mare grijă și cruțare. Le va aplica numai amăsurat necesității și desbrăcat de orice alte considerațiuni, afară de interesele învățământului. O listă două de pedeapsă înaintate la începutul anului școlar și executată la timp, vor ameliora cu siguranță frecvența. Celelalte pot urma numai în cazuri grave.

Înainte de a aplica pedepse bănești, va încerca alto căi pentru îmbunătățirea frecvenței. În acest scop nu va ezita să meargă acasă la părinții elevilor, ca să-i îndemne a-și trimite copii la școală etc. În multe cazuri acest mijloc va avea rezultat. — Și numai atunci când aceste încercări și îndemnări n'ar fi ascultate, să se recurgă la amenzi. În acest caz nimeni nu s'ar putea plânge contra învățătorului și nu i-ar purta dușmănic. Pedepsele sunt ca și medicamentele. Să le folosim rar și cu măsură!

Primăriile și percepții trebuie constrânși prin autoritățile superioare să încaseze amenzile în timpul legal, iar cei neglijenți să le achite. Dacă în fiecare județ numai în 20—30 cazuri s'ar aplica acest mijloc, n'ar mai fi atâtea neglijențe.

5. În școală învățătorul să-și facă datoria punctuos, cinstit și cu rezultat, ca să vadă sâtenii că a colo se muncește, și copii lor nu pierd vremea dejabă, ci zi cu zi progresează.

Învățământul trebuie făcut așa, ca să desvolte mintea și inima și să fie practic și cu considerare la preocupările sâtenilor. Să se părăsească sistemul mehanizării și verbalismul gol, care nu poate avea loc în școala modernă.

Numai în modul acesta va putea ridica învățătorul în fața sâtenilor însemnătatea și folosul școalei, i-i va face săi înțeleagă rostul și să o știe prețui și îndrăgi.

Este constatat, că acolo unde se face un învățământ bun școala este iubită și frecvența mulțumitoare.

6. Pentru asigurarea unui învățământ bun, școalele nedivizate trebuie provăzute cu a doua putere didactică, deoarece un singur om nu poate presta munca, ce i-se cerc azi. Altcum sunt zădarnice legile, regulamentele, planurile analitice etc. bune.

Până la prevederea acestor școale cu a doua putere didactică să se aplice frecvența alternativă pe clase și anume: într'un an clasele cu soț și în altul cele fără soț.

7. Pe lângă un învățământ bun, învățătorul va căuta și aplica cele mai potrivite mijloace pentru a putea atrage pe copii la școală, a-i face să o iubească atât ei cât și părinții. Trataterea blândă și părintească, jocurile, cântările, reprezentațiile școlare ș. a. i-ar câștiga pe partea școlai.

8. Invățătorul va avea o purtare și ținută corectă, și demnă de luminătorul satului. Va trăi în bune relații cu intelectualii și țărani. Se va feri de orice faptă, care iar putea primejdui demnitatea și bună reputație.

Va ținea socoteala de acce, ca într-o toate împrejurări el să rămână o pildă vie, vrednică de imitat.

* * *

Îmbunătățirea frecvenței școlare nu este o chestiune ușoră, care se poate rezolvi radical de azi pe mâne. Dar am credința tare, că aplicându-se mijloacele indicate, în locul întâi de către corpul didactic, din an în an, va fi tot mai bună și cu timpul mulțumitoare. Ca să putem ajunge aici, se cere muncă și perseveranță, condițiuni indispensabile în orice acțiune.

În aceasta muncă partea cea mai grea o are Corpul didactic, dela care nu poate fi absolvat, deoarece aproape numai dela activitatea și priceperea lui depinde întreg rezultatul. Ceialți factori numai cu sfaturi și prijin îl pot ajuta. Dacă va munci în senzul arătat, va putea înfrânge și cea mai îndărgită îndărătnicie și se va scuti pe sine însuși de conflicte și dușmănie cu sătenii.

Îmbunătățirea frecvenței școlare este o chestiune cu mult mai importantă, decât să se poata soluționa cu un singur articol de gazetă. Ea trebuie discutată și agitată până când se vor putea găsi cele mai potrivite mijloace de îndreptare. În acest scop revista noastră stă la dispoziția tuturor acelorora, cari doresc să conlucre și-au ceva de spus în aceasta chestiune.

I. Mango.

Din trecutul învățământului

(Actele și documentele din arhiva județului Sălaj)

Din trecutul învățământului românesc de pe teritoriul Sălajului avem foarte puține urme. Tot ce se găsește, sa păstrat prin arhiva județului ca acte oficiale (Cereri, căințe și procese). Numai din aceste puține acte avem o bază reală, ca să constatăm, că învățământul primar la sate nu era cu totul neglijat. — Aveam așa numitele funduri școlare, aveam clădiri școlare și învățători. Toate aceste însă, s'au luat începutul numai sub domnirea și din porunca Impărătesei *Maria Terezia*.

Urmașul ei, Iosif al doilea, a continuat opera culturală începută de marele lui înaintaș, și dovadă de interesul ce la purtat față și de școlile noastre naționale, este că la porunca sa, nemuritorul *Șincai* de trei ori a parcurs toată Transilvania (în calitate de director al școalelor naționale în toată țara Ardealului) dând relațiuni despre starea școalelor. Sinodul din Blaj ținut la 18 Dec. 1792 atestază, că nici osteneală, nici însași sănătatea nu șio-a știut cruța *Șincai* în purtarea oficiului său (vezi A. P. Ilarian: *Viața, operele și ideele lui G. Șincai*).

Acest interes din partea celor mai mari a dat probabil impulsul multor protopopi și preoți cu mai multă carte, ca să poarte un interes mai viu față de învățământului primar și cu un cuvânt, față de școală. — Luptându-se cu neajunsurile, cu greutățile începutului, cu neinteresarea păcătoasă a poporului și cu obstacolele puse din partea domnilor feudali, — au recurs la cinstita „varmeghie“, la vlădicie și la Guberniumul marelui Principal al Ardealului. Aceste recurs, plângeri și cereri câte se găsesc în arhiva județană, le voi publica în „Școala Noastră“ servindu-ne astăzi, ca documente ale învățământului nostru din trecut, căci toate actele și documentele referitoare sunt distruse și pierdute pe vecie din arhivele parohiale și școlare de pe vremuri.

I.

I. Comuna Nadișul român

Onorat Oficiu! Referitor la înaltul ordin dat sub nr. 6809 din anul 1785, ca să se ridice școale naționale în cari copii atât în cele divine, cât și în cele politice (lumești), să învețe elementele de credință, că anumiți dascăli aleși să fie trimiși la *Blaj* să-și însușască metoda școlii primare, de unde conduși de dl *G. Șincai* directorul celei dintâi școale naționale din acest mare Principat, și această națiune proastă, neobicinuită cu sfaturile părințești salutare, nu numai nu vrea să plătească dascălilor numiți (constituiți) leafa lor stabilită după învoială, ci copii de școală și-i oprește dela frecventarea cursurilor. Ba cei mai mult, chiar unde sar găsi casă situată pe averea biserici potrivită pentru școală (precum este una în parohia *Nadișul român* aproape de biserică, situată pe averea bisericească, în care locuște un anumit *popa Petre*, un bătrân neputincios și penzionat, conform ordinelor mai înalte destinată pentru școală, atât din partea d-lui Vicar, cât și din partea mea) fără vre-o judecată prealabilă a primpretorului, anumiți corifei sub conducerea unui om de zarvă, dealtfel după nume cunoscut și de autoritățile județene: *Vaidă Vasile*, pun pedeci în chestia aceasta și capelanului care să năzuește să-și facă datoria. Pe acel bătrân neputincios îl sfătuesc să nu se mute în altă casă care dealtcum asemenea este situată pe averea bisericii, și așa peste 24 elevi educați, cari cunosc acuma toate literile, în urma certelor dintre susnumitul *popă Vasile (Vaida)* și numitul *popă Petre* cel bătrân, sunt siliți să stea îngroziți, fără nici o mângăere.

Prin urmare cu supunere sunt silit să recerc on. oficiu, să binevoiască a lua dispoziții, ca prin intervenția primpretorului plasei, aceasta națiune lipsită de carte, să fie silită în anumite locuri și chiar cu mijloace mai dure la construirea școalelor, la contractarea dascălilor și să-și deie pruncii la școală, ear preoții din *Nadișul român Vaida Vasile* și *Popa Petre* cel bătrân să se înfrâne.

Și până atunci nădăjduind cu toată încrederea, rămân *Noșig*, la 19 Februarie 1788, cel mai umilit serv: *Archidiacon Ladislau Andreica m. p.*

II.

25 Februar. 1788. Domnului Primpretor să i-să comunice, să-î steie în ajutor d-lui protopop recurent atâ cu privire la ridicarea școalei cât și la susținerea dascalului.

III.

Ordinațiunea Vprefectului

(Acest referat să i-se comunice și d-lui Protopop)

Referitor la pedecile espuse înaintea noastră de dl archidiacon Ladislau Andreica, în urma căroră nu să poate executa înaltul ordin cu privire la ridicarea școalei și introducerea învățătorului în comuna Nadișul român, vi să impune Dvoastre, că unde veți fi recercat de preluădatul arhidiacon, să stati în ajutor într'un mod vrednic atât cu privire la ridicarea școalei cât și la introducerea învățătorului și la întreținerea lui și așa în conțelegere să faceți, ca înaltul ordin cu siguranță să aibă efectul cuvenit chiar și în popor.

IV.

D-lui Archidiacon Andreica, — Cu referire la adresa D-V. pentru delăturarea pedecilor ivite în jurul ridicăreii școalei primare din Nadișul român, vi să comunică, că d-lui pretor interesat cu data de azi, îndeosebi i să concrezut că dacă ar fi recercat de cătră DVoastră în acest scop, să vă steie într'ajutor atât cu privire la ridicarea școalei, cât și la introducerea învățătorului și susținerea aceluia, și să-și deie silița ca în conțelegere cu D-V. să faceți, ca înaltul ordin să aibă efectul dorit.

2 Comuna Santău

(D-lui jude-primpretor St. Katon) La plângerea Dlui Archidiacon al bisericei unite din tractul Eriului: *Petre Ungur*, că nu poate deschide în parohia Santău școala de toate zilele (trivialis) în lipsa edificiului școlar, vi se conrede D-voastre, în îndată ce vi se va comunica, că se află loc public, potrivit pentru clădirea unui edificiu școlar, să vă îngrijiți ca să se clădească acolo fără întârzierea edificiul școlar și să se introducă instituțiunea școlară. 6. Ianuar a 1789.

(Urmează)

Culese de: *Laurențiu Bran.*

La o răspântie a istoriei naționale

Au trecut tristele veacuri când poporul nostru trebuia să-și ducă încet calvarul vieții, urcând drumul chinuitor al Golgotei. A trecut timpul de sulfugare, de suferință și iată că acum, în mijlocul Europei, între Nistru, Tisa, Dunăre și M. Neagră răsare un punct luminos ce-și va trișniti în viitor razele sale binofăcătoare peste cele mai depărtate întinderi ale globului. Un popor tânăr se deșteaptă la o viață nouă, viață dorită și visată de atâta vreme, cântată în doinole de jale de cei ce știau, că în ambele părți ale Carpaților bate aceeași inimă, curge același sânge.

Unde e acum un „badea Cârțan“ cel care a rămas credincios până la moarte menirii lui dea umbra cu sacul plin de cărți, aduse pe sub ascuns de peste munți, de a colinda satele românești din cuprinsul Transilvaniei, a împărți lumina și a întări ideea care-l călăuzea și pe el, ideea unității naționale? Unde sunt toți ceilalți luptători ai acestei cauze sfinte? De s'ar trezi acum, nu ar crede ochilor când ar vedea, că s'a împlinit visul mult dorit.

Dar,... strălucești neam românesc și iată că strălucirea ta îți aduce ura și invidia dușmanilor din prejur. E destul, numai atâta pentru ca ei sa te dușmănească. Doar broasca din fabulă tot pentru acest motiv a scuipat cu venin pe frumosul licuriciu care se juca prin iarbă*)

Însă tu, popor nobil al gintei Latine, nu-i urăști ei, purtând steagul nobleței, îți urmezi înainte calea la, calea cea pașnică și sănătoasă isvorată dintr'un suflet ce a fost întotdeauna. ecoul armoniei dintre cele două antiteze, naționalismul și umanitarismul. Ai păstrat întotdeauna echilibrul între aceste două extremități. Deviza ția fost iubirea curată atât înăuntru, cât și înafară.

În timp ce unele popoare se credeau, zămislite de Dumnezeu spre a stăpâni pe celelalte, tu îți ziceai în filosofia ta cea sănătoasă care ți-a călăuzit totdeauna pașii, că „neamurile sunt lăsate de Dumnezeu, sau că ele există prin natura lucrurilor, pentruca fiecare să progreseze după propria sa fire și pentruca prin acest progres, să trăiască în unire unele cu altele și astfel să

*) „Povestiri cu tâlc“ de Gh. Tulbure.

realizeze mergerea omenirii spre divin“...*) Priveai deci națiunile ca pe „niște note indispensabile ale armoniei universale și că prin urmare ele trebuie să se considere ca sacre unele pe altele“.**)

Acesta este neamul românesc, acestea sunt vederile lui, acesta este sufletul lui, un suflet nobil care preferă mai bine armonia decât desbinarea și ura dintre popoare.

Dar, a venit timpul de astăzi când privirile dușmănoase ale unora din vecini se îndreaptă asupra noastră și când trebuie să veghem neconținut pentru a nu le da posibilitatea să-și satisfacă dorința lor neomenească. Atât în afară cât și înăuntru trebuie să fim conștiințioși apărători. Zic și înăuntru pentru că aici sunt de acei ce ar putea să aducă destule neajunsuri siguranței statului.

Vreau să vorbesc de cei ce bazează pe sufletul românesc înclinat către bună învoire, vor să altoiască pe el diferite curente bolnave, produse ale unor raționamente cu același calificativ care, fiind propagate de niște capete mari ale străinătății, și-au găsit repede ecoul și apărătorii printre mulți din intelectualii noștri.

Se aud veșnic strigăte de „umanitarism“, „înfrățirea popoarelor“, sau alte devize de natura aceasta. Au fost de ajuns câteva vociferări pe la Liga Națiunilor și pe la congresele de pace ridicându-se în slavă umanitarismul și înfrățirea popoarelor pentru că, cum ar zice Domnul Cuza „corul acestora să strige într-o parabolă solemnă ca în tragediile antice“ :

„In-fră-ți-rea po-poa-re-lor“

Acei care au început a visa despre „O turmă și-un păstor“, ar trebui să nu mai spună și altora visele lor.

Imprejurările de față îndeamnă toate popoarele să-și asigure o pace cât mai traicănică nu prin vorbo de asemenea natură, ci prin o cât mai puternică organizare a statului. De altfel toate vorbesc despre idei umanitariste însă nici una nu face ceea ce spune. E un fel de comicărie în care a căzut omenirea acum : strigă pace, dar ține arma în umbră.

Noi Românii ca niște oameni sinceri ce suntem îi credem pe cuvânt și ne face ecoul declarațiilor lor de „iubire“ și „înfrățire“. La noi nu ne gândim, la Românii de peste hotare nici atâta.

Când Sărbii fac zile amare fraților noștri din partea Bana-

*) , **) Filozofia românească

tului care a rămas sub stăpânirea lor și când așteaptă orice prilej să se arunce și asupra bucăței rămasă la noi ; când Bulgarii visează realizarea unei țări bulgărești până la gurile Dunărei și când alte națiuni vecine cum sunt de exemplu ; Rușii ne spun gândurile curat pe față, că țara noastră nu va fi mult cum este acum ; când atâtea primejdii stau gata a se abate asupra țării noastre, nouă ne arde de „înfrățire“, „umanitarism“, „o turmă și-un păstor“, etc.

Vei infiltra de exemplu în tot poporul dragostea de pace fără excepție, spunând că ne-am dat mâna și cu Sârbii de pildă, care sunt niște oameni ca oile Domnului așa, că putem să ne facem „frați de arme“ cu dânșii. Ce va face atunci când mielușei dela Apus-Miazăzi vor ridica armele contra noastră și nici una, nici două, vor pune mâna pe Banat. Hai acum de strânge oaste, de vorbește cu înflăcărare că Sârbii sunt niște mișei, niște hoți, tâlsari care au numai grija războiului, că nu ne-au nici odată binele și că nu ne-au fost nici odată prieteni.

Ia judecați puțin și spuneți ce este asta ? Nu este ceva comic ? Ba nu, este și tragic și comic adică o tragi-comedie.

Nu aceasta va fi calca care va trebui să 'o urmăim, ci alta și anume expresiunea cât mai curată a adevărului. Vom zugrăvi pe Sârbi așa cum sunt ei, cu gândurile lor ascunse, cu adevărata prietenie ce ne-o poartă nouă acești oameni și că trebuie să fim întotdeauna cu ochii ațintiți asupra hotarelor.

Pentru ce nu vreau acești prieteni să dea voie fraților noștri de pe valea Timocului să aibă școli și să slujească în sfintele biserici în frumoasa lor limbă românească, de sunt nevoiți ca, pentru a auzi câte o slujbă de acestea care să le meargă la inimă, să treacă Dunărea în România pentru a li se potoli dorul de care nu are parte acolo unde soarta i-a lăsat în părăsire ? De ce intervențiile făcute la Belgrad de către guvernul nostru, au avut răspunsuri disprețuitoare ?

De ce Rușii, cari nu și-au schimbat calendarul, aduc clopote mari de le așează pe malul Nistrului și le trag în sărbători după stilul cel vechiu pentru a auzi Moldovenii de dincoace de Nistru și a zice că, ei sunt adevărați creștini, îndemnându-i astfel la răscoală ?

Dar oare, la Românii rămași dincolo de hotare, care sunt în grea suferință sub jugul străinilor, nu se gândește nimeni ? Au rămas uitați ? În timp ce alte neamuri dela noi se luptă

neîncetat pentru a câștiga cât mai multe drepturi, chiar mai multe de cât noi dacă se poate, ce facem noi pentru îmbunătățirea soartei Românilor de peste hotare? Nimic. Trăim noi bine? Ce ne pasă de alții? Oare sângele celor 800.000 de luptători s'a vărsat numai pentru noi? Nu se cuvine nimic celor rămași în afară, din această jertfă de sânge românesc? Să se i-a în seamă: minoritățile românești din cuprinsul diferitelor țări, n'au avut nici un reprezentant la congresul minorităților din toamna aceasta, iar nouă nici prin gând nu ne-a trecut să le trimitem un apărător, par'că ar trăi în cea mai deplină fericire.

* * *

O să auzim pe unii cum încep a spune că deacum înainte lumea își ia o altă direcție, un alt mers și deci trebuie să ne schimbăm și noi după ea. Aici vom avea de răspuns foarte simplu: mai întâi, omenimea nu a ajuns la drumul păcii care se crede și apoi, chiar dacă unele popoare vor fi ajuns, nouă, împrejurările de față nu ne pot permite luxul de a ne gândi la așa ceva, ci trebuie să așteptăm timpul care va veni în chip natural și nici decum tras de păr sau supt din degete.

Națiunea noastră abea închegată într'un singur hotar a avut aore destul timp ca să se cimenteze pe deplin și sufletește? Exemple îndestule ne îndeamnă să dăm un răspuns negativ. Nu ar fi deci primejdios deci ca înainte de a se face închegarea sufletească să contribuim mai mult la destrămarea ei?

Nu vreau să vorbesc însă nici de un naționalism dus la extrem căci, după cum ne spunea Domnul profesor Iorga la Universitatea din Vălenii de Munte, „națiunile prea exclusiviste, prea șoviniste în naționalismul lor, degenerază“. Avem exemplul rasa evreiască. Ar fi și aceasta o cale greșită. Rămâne deci a asculta glasul sănătos al filozofiei românești și a plămădi viitorul neamului după cum ea ne va dicta.

* * *

Desigur că un ideal al întregii umanități ar fi fericirea cea mai mare la care ar ajunge omenimea vre-odată. Dar, acest ideal trebuie bazat tot pe idcia națională căci, nu se poate concepe o asemenea îmbrățișare a umanității, fără a fi la fundament iubirea de rasă. „Să propovăduim realizarea umanitarismului, zice Dl. Marin Ștefănescu, dar nu prin desființarea familiei, amicitiei sau a naționalismului, căci aceasta nu se poate, aceasta este împotriva fiirei; orice am face noi, este în natura omenimei ca familia ami-

ciției sau națiunile să ființeze. Scopul suprem al omenirii este umanitarismul sau armonia universală între toți oamenii. Dar pentru ca să ajungă la umanitarism, omenimea trebuie să treacă prin indivizi, familie, amicitie, națiune, rasă.“

Cu cât vom îmbrățișa mai mult primele forme ale societății, cu atât vom putea iubi mai mult, din treaptă în treaptă, pe celelalte. Până la un suflet colectiv a unei rase, sau a umanității, trebuie să avem mai întâi câte un suflet de iubire pentru toate celelalte forme începătoare, fără excepție.

Dacă vom căuta să dărâmăm aceste legi ale firei, vom ajunge la rezultate contrarii acelorora pe care le urmărim căci tradiția care e atotputernică și sub a cărei influență trăim, a unificat dealungul voacurilor, sufletul nostru cu un suflet colectiv al unei societăți, al unei națiuni din care am făcut parte și cu care am împărțit necazurile sau bucuriile noastre. Aceasta este o legătură care nu se poate desface niciodată.

Deocamdată însă, suntem departe de a putea concepe un ideal al întregii umanități, afară doar de Rabindranath Tagore, solumul Indiilor, care cutreeră lumea în lung și în lat, vrând în ruptul capului să ne facă altfel decum suntem. Pacea pe care o propovăduiește poate fi înțeleasă acum numai de el și compatrioții săi. Noi, rămânem încă tot rodul unei „culturi moderne ce are un leagăn de piatră și de ciment“.*)

Să vedem însă că ochii îndepărtatelor generații ce vor veni după noi, vor vedea și aceasta minune a viitorului când lumea va fi strâns legată și se va iubi desinteresat. Atuncea desigur că, Romain Rolland nu va mai avea cuvânt să se plângă de răutățile oamenilor, iar Henri Barbusse nu va mai fi șurat când va ținea conferințe umanitariste la București...

Până la ajungerea aceluia timp însă, noi, conduși de lumina unui ideal național în înțelesul cel mai înalt și cel mai nevinovat al cuvântului, va trebui să sădim în inimile tinerelor vlăstare tot dragostea de neamul, de țara și pamântul strămoșesc, de credința, obiceiurile și portul rămas din străbuni. Va trebui să ne uităm tot cu aceeași grijă la vecinii noștri care după cum știm nu nutresc gânduri curate ci ne poartă Sâmbetele, iar la ceasul când cineva ar vrea să se atingă de unul din sfintele noastre drepturi, vom ști să le arătăm ce pățește cel ce încearcă să înfăptuiască asemenea gânduri urâte.

Bodia.

Mihai V. Câmpu,

* „Sădhanā“ de Rabindranath Tagore.

CRONICA

IDEI ȘI FAPTE

Conferințele Revizorilor școlari. Pentru conferința ce se va ține la Oradea în cursul luni Martie s'a stabilit următorul program :

1. O inspecție model.

2. Predarea dexterităților în școala primară și atelierelor supra-primare.

3. Cât poate parcurge un învățător din actuala programă analitică având VI clase primare, curs supra-primar și curs de adulți ?

4. Pedagogia lui Herbart. (Recenzia lucrării Prof. G. Antonescu).

5. Fiecare revizor va prezenta un proces-verbal de model luat la o școală inspectată.

Câmpia Guruslăului: După 7 ani de zile și-a amintit și neamul nostru de câmpia Guruslăului ! E vorba ca „Asociațiunea” de la Sibiu să ridice pe locul acesta o troiță, care să amintească trecătorilor bărbăteasca figură a marului voevod Mihai-Viteazul, care acum 325 de ani ținea să arate neameșilor din Ardeal, că pământul acesta e al neamului nostru.

Serbarea aceasta, la care va participa lunea de pe întreg cuprinsul țării, va fi anunțată din vreme ecitorilor noștri. De pe acum însă școlile din Coșciu, Guruslău, Badon, Hercelean, Curitau, Borla, Țigani etc. să facă pregătiri necesare pentru a participa în corpore nu numai cu elevii, dar cu toți

locuitorii din comună. În special școala din Coșciu — care are cor aranjat pentru mai multe voci — va pregăti câteva cântări în legătură cu viața și faptele marelui Voievod.

Elevii — pe cât se poate — să fie îmbrăcați în costume naționale.

Revistele de provincie :

Când am început să tipărim acum 3 ani, revista „Școala Noastră” nu apăreau — în Ardeal — reviste dascălești, decât în Cluj, Oradea-Mare și Caransebeș. Multiplele probleme școlare, cari agită lumea dascălescă erau tratate mai mult principiar fără legături cu viața locală. S'a ivit deci necesitatea, ca noi organe de publicitate să apară și să se adreseze unui număr mai restrâns de ecitori, tratând — fără factură științifică — diferite chestiuni mărunte în ne mijlocita legătură cu starea învățământului dintr'o anumită regiune silind factorii satcelor noastre să ia condeul în mână pentru a scrie o monografie sau a semnala o trebuință a școlii sau a societății.

Astăzi o întregă falangă de reviste de provincie, unele mai tănătoșe, altele mai modeste aduc pe masa învățătorului dela țară gânduri de muncă și de încredere în puterea de viață a școlii și a neamului nostru.

Primum la redacție următoarele reviste :

1.) „Viața școlară“, revista secției învățătorilor din Satu-mare.

2. „Școala și familia“, revistă pedagogică, socială și literară.

3. „Amicul Școlii“, revista Revizoratului școlar din jud. Alba de jos.

4. „Școala someșană“, revista învățătorilor din jud. Someș.

5. „Foaia școlară“, revista Revizoratului școlar din jud. Bihor.

Spiritul descentralizării, care încearcă să pună stăpânirea pe viața noastră socială își face loc — încet-încet — în conștiința mulțimii poate tocmai cu ajutorul acestor fel de publicațiuni,

Din trecutul școlii românești din județ.

Incepând cu numărul acesta publicăm acte și documente referitoare la starea învățământului românesc în veacul al XVIII-lea, provenite din arhiva județului. Ele sunt adunate cu multă sârguință de către cunoscutul publicist din Seplac preotul Laurențiu Bran, și puse la îndemâna tuturor, celor ce urmăresc dezvoltarea istorică a învățământului nostru. Pentru viitorul monograf al școlii românești din țara noastră întregită, materialul colecționat poate aduce servicii neprețuite. Îi aducem onoratăului Părinte mulțumirile noastre și-l rugăm să nu se supere, că n'am publicat și versiunea latinească, fiindu-ne teamă de greșelile ce s'ar fi putut strecura. **N. N.**

PARTEA OFICIALĂ

In aceasta parte a revistei se vor publica toate ordonanțele și circularele autorităților școlare superioare. Datorința directorilor și a conducătorilor autorităților școlare subalterne este, ca îndată după primirea revistei, să le înregistreze și execute conștientos, în cel mai scurt timp.

Revizoratul școlar al județului Sălaj

No. 403—1926.

Justificarea sumelor primite dela stat.

Publicăm, mai jos în copie ordinul Onor. Inspectorat școlar, No. 534—1926 pentru conformare:

„Domnule Revizor, Avem onoare a Vă comunica în copie ord. No. 1732—1926 al Mistr. Instr. Dir. Gen. a Contabilități spre știre și conformare: „Fiind sesizați de Ad-țiile financiare să depunem actele justificative pentru ordinele de plată, emise pe anul 1924, și cari sau constat nejustificate până în prezent, vă rugăm să binevoiți ca în termenul cel mai scurt să se aducă la cunoștința tuturor școlilor din regiunea DVs, să întocmească imediat actele pentru ordinele de plată încă nejustificate și să le înainteze autorităților în drept până la 1 Februarie 1926, întrucât Administrația financiară pe baza ordinului Ministerului de Finanțe, nu vor mai achita nici o sumă și vor fi nevoiți a urmării pe titularii sumelor primite, conform legii și vor încesa la stat sumele primite pentru cari nu s'au produs acte. p. Dir. Gen. ss. Măleanu Inspector Șef: ss. Bota.

Zălau, la 25 Februarie 1926.

No. 538—1926.

Avertisment public.

Onor. Inspector școlar cu ordin No. 1249—1926 a pedepsit pe învățătorul, Ioan Mateiu din comuna Agrij, cu avertisment public pentru nerespectarea ordinii ierarhice la înaintarea scrisorilor oficiale,

Zălau, la 2 Martie 1926.

No. 584—1926.

Stabilirea anilor de serviciu pentru înscrierea la pensie.

Comunicăm, mai jos în copie ordinului On. Minister No. 140.418—1925, pentru știre și conformare.

„Avem onoare a vă face cunoscut, că prin modificarea legii generale de pensii s'a luat din competența Inaltei Curți de Conturi liberarea certificatelor de anii serviți de funcționari, dându-se autorităților în serviciu cărora se află funcționarii la oșirea lor la pensie. Comunicându-Vă cele de mai sus, vă rugăm să binevoiți a pune în vedere școlilor și institutelor de Cultură pendinte de acel Inspectorat, să nu și trimită Inaltei Curți de Conturi condicele de lefuri, ci să le rețină pentru constatările de care are nevoie la liberarea certificatelor. Totodată le veți informa, că dacă le sunt necesare condicele de lefuri deja depuse la Curte pot cere înapoierea lor. Emil. C. Hogeș Dir. Gen. (ss)“.

Zălau, la 4 Martie 1926.

No. 592—1926.

Cheltuieli fără fond interzise.

Comunicăm mai jos în copie ordinul Onor. Inspectorat școlar No. 1364—1926 atrăgând deosebită atențiune a comitetelor școlare, punându-le în vedere, că în cazul când vor depăși fondurile alocate în bugete, au se poarte toată răspunderea materială.

„Domnule Revizor, Vă punem în vedere că Ministerul interzice cu dosăvărsire să se mai facă cheltuieli fără fond specificat înscris în buget, sau aprobare specială scrisă, dată prealabil. Inspector Șef, : ss. G. Bota“.

Zălau, la 27 Februarie 1926.

No. 597—1926.

Avertizarea inv. Ioan Nechifor din Blușa

On. Minister cu decizia No. 16169—1926 a aprobat să se aplice pedeapsa avertismentul public inv. Ioan Nechifor din Blușa, pentru că a căutat să inducă Ministerul în eroare.

Zălau, la 25 Februarie 1926.

No. 598—1926.

Plata învățătorilor detașați

Aducem la cunoștință celor interesați, că membrii corpului didactic detașați vor primi salariul cutoate accesoriiile dela catedra unde funcționează, iar nu o parte dela catedră unde sunt titulari și restul lor dela cea care funcționează.

Zălau, la 25 Februarie 1926.

No. 664—1926.

Inscrierea la penziune a învățătorilor

Comunicăm mai jos în copie ordinul Onor. Inspectorat școlar. No. 1501—1926 pentru știre și conformare.

„Domnule Revizor, Din lucrările Comisiunilor Regionale de penziuni s'a constatat, că unele autorități nu se conformă dispozițiilor prevăzute la art. 31 din Legea Generală de Penziuni. Potrivit dispozițiilor acestui articol pentru cazuri de limită de vârstă, autoritatea căruia aparțin funcționarul este obligată a cere înscrierea la penziune cu 2 luni înainte de punerea sa în retragere, Deasemenea și pentru cazurile de infirmități după ce sa cerut prealabila instituire a Comisiuni medicale. Neîndeplinirea acestor dispoziții prejudiază pe funcționar, întrucât comisiunea nu-l poate înscrie la penzie dela data punerii în retragere, ci numai dela data retragerii, iar autoritățile respective sunt obligate a continua să-i plătească salariul și după punerea în retragere până la data înscrierii potrivit dispozițiilor art. 33 din susmenționata lege, In consecință vă rugăm a avea în vedere aceste dispozițiuni cu privire la pensionarea, sau punerea în retragere a membrilor corpului didactic și a dispune ca în cazurile prevăzute în art. 31 litera a(să se comunice la timp punerea în retragere. (disponibilitate) a învățătorului atât Casei de Penziuni dela Ministerul Instrucțiunii, cât și Inspectoratului pentru ai comunica Comisiunii Regionale de penziuni. Luați notă și comunicați aceste în organul Dv. oficial pentru ca învățătorii să fie bine orientați. Inspector Șef: ss. G. Bota. Șeful serviciului ss. Pop“.

Zălau, la 5 Martie 1926.

No. 666—1926.

Asimilarea învățătorilor ajutori

În conformitate cu decizia Onor. Minister No. 27,757—1926 învățătorii ajutori cu titlu provizoriu, nu pot fi asimilați cu învățătorii normalişti cu titlu provizor, decât numai după trecerea examenului de definitivat cerut de lege.

Zălau, la 4 Martie 1926.

No. 773—1926.

Ofițerii de rezervă să înainteze datele cercului de recrutare

Comunicăm mai jos în copie adresa Cercului de Recrutare Dej, No. 54—1926, spre știre și conformare.

„Am onoare a Vă ruga să binevoiți a pune în vedere tuturor funcționarilor. DVs. cari sunt ofițeri de rezervă, să comunice Cercului de Recrutare, prin scrisoare recomandată până la la 31 Martie 1926 următoarele date.

1. Anul, luna, ziua și locul nașterii
2. Corpul de trupă căruia aparțin
3. Data înaintării ca ofițer și data înaintării în ultimul grad
4. Domiciliul (strada și numărul)
5. Specialitatea civilă și specialitatea militară.

Acei ce nu vor comunica datele de mai sus până la data indicată vor fi urmăriți și pedepsiți conform Art. 225 bis C. I. M. cu închisoare dela 15 zile până la 2 luni. Comandantul Cercului de Recrut, Dej, Căpitan, ss. Indiscifrabil“.

Zălau, la 8 Martie 1926.

No. 665—1926.

Orar pe ziua întreagă

Conform ordinului Onor. Minister No. 17094—1925. orarul școlilor primare este pe ziua întreagă (adecă și după masă) și numai în cazul de forță majoră, adecă lipsa de local sau efective duble de elevi, orarul este admisibil și pe jumătăți de zi.

Domnii subrevizori vor controla orarele și raporta orice abatere.

Zălau, la 8 Martie 1926.

Revizor școlar

I. Mango.

Comitetul școlar județean al județului Sălaj.

No. 471—1926.

Registre de Evidență Pentru Comitetele Școlare.

În legătură cu ordinul nostru circular No. 150—1923 facem cunoscut, tuturor comitetelor școlare rurale, că s-au luat dispoziții pentru confecționarea registrelor de evidență (intrare și ieșire, registrul inventar, registrul pentru procesele verbale) pentru a se completa, pentru fiecare comitet registrele prevăzute în Art. 48 din regulament. Aceste registre se tipăresc pe cheltuielile comitetului școlar județean și se vor expedia tuturor comitetelor școlare din județ, care le vor conduce și completa conform instrucțiunilor.

Zălau, la 8 Martie 1926.

No. 472—1926.

Terenurile Pomologice.

Pentru intensificarea cultivei pomologice și lămurirea situației terenurilor destinate spre acest scop încă de sub regimul maghiar, s'au luat măsuri prin ordinul Prefecturii județene No. 10.327—1925 din 12 Sept. 1925, ca primăriile comunale (notarii) să pună la dispoziția comitetelor școlare locale *terenurile pomologice*, (care formează proprietatea comunelor) și așa numitele *fonduri școlare comunale*, iar procesele verbale să le înainteze Comitetului școlar județean în termen de 15 zile.

Constatându-se, că din mai multe comune n'au intrat încă aceste procese verbale: invităm pe toate comitetele școlare din comunele unde există astfel de terenuri, să le ia în primire dela primărie (notar) în termen de 5 zile, urmând să le administreze conform instrucțiunilor primite în aceasta privință.

Procesele verbale despre luare în primire, se vor înainta aci fără întârziere, cu atât mai vârtos, că unele comune nu respectă ordinul menționat mai sus și dau terenurilor amintite altă destinație.

Zălau, la 8 Martie 1926.

No. 484—1926.

Arândarea Pământurilor Școlare pe anul 1926.

Cu ordinul nostru 960—1925 publicat în „Școala Noastră” No. 13 din 1 Sept. 1925 am invitat pe toate comitetele școlare rurale, ca până la 25 Octombrie 1925 să înainteze pentru aprobare contractele despre arândarea terenurilor școlare pe anul 1925 pentru a putea fi aprobate înainte de verificarea bugetelor școlare pe anul 1926.

Cum unele comitete școlare nici până în prezent n’au înaintat aceste contracte, deși era în interesul binepriceput al învățătorilor, pentru a-și asigura drepturile legale asupra acestor terenuri: punem în vedere tuturor comitetelor școlare (afară de cele din teritoriile alipite județului nostru, cărora li se mai dă un termen ultim până la 25 Martie a. c.) *că contractele ce vor intra aci pentru aprobare nu se mai iau în conziderare, ci domnii președinți ai comitetelor școlare respective vor lua imediat măsuri prin primăriile comunale, ca toate terenurile școlare (afară de grădina școlară și terenul de experiență) să se dea în arândă prin licitație publică.*

Licitația se va ținea la primăria comunală, după ce se va publica cel puțin cu 8 zile înainte. Arândarea pământului se face pe un an agricol, cu condiția ca arânda integrală să se verse com. școlar local până la 1 Iulie a. c. Toate cheltuelile după acest pământ cad în sarcina arândașului.

Procesele verbale de licitație se vor înainta imediat comitetului școlar județean.

Totăsemenea facem cunoscut, că împotriva secretarilor comitetelor școlare, cari n’au înaintat nici până acum bugetele pe 1926, am dispus să se ia sancțiunile legale.

Zălau, la 8 Martie 1926.

Prefect. Președinte :

Dr. C. Pavel

Secretar :

I. Mango.

Revizoratul școlar al jud. Sălaj.

No. 831—1926.

Vacanța de Paști.

Vă comunicăm mai jos ordinul On. Inspectorat școlar No. 2159—1926 spre știre și strictă conformare.

„No. 2159—1926. Domnule Revizor, Conform. ord. Ministr. Instr. No. 22.831-1926 avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că vacanța Paștilor începe în ziua de 27 Martie a. c. ziua de Sâmbătă va fi destinată pentru îndeplinirea trebuințelor duhovnicești ale elevilor. Vacanța va dura până la Dumineca Tomei inclusiv 11 Aprilie a. c.

Totodată Vă mai atragem atențiunea pentru bunul mers al învățământului să binevoiți a pune în vedere elevilor, ca în ziua de 12 Aprilie a. c. să se prezinte cu toți regulat la cursuri, urmând, ca aceora cari nu vor respecta ordinul de față, să li-se aplice pedeapsa cea mai severă dictată de reg. Asemenea veți binevoi a atrage atențiunea și domnilor învățători, punându-le în vedere, ca acei cari vor fi absenți în ziua sus menționată, li-se va face detragere din salariu. Inspetor Șef: ss G. Bota.“

Zălau, la 12 Martie 1926.

Revizor școlar :

Mango.

